

DREPTURILE ȘI ÎNDATORIRILE AVOCAȚILOR ÎN RAPORT CU CLIENȚII

Sediul materiei: art. 2, art. 11 și art. 29-48 din Legea nr. 51/1995; art. 108-149 din Statutul profesiei de avocat; art. 3 din Codul deontologic al avocaților din Uniunea Europeană.

Noțiune – ansamblul drepturilor și obligațiilor stabilite de Legea nr. 51/1995, Statutul profesiei de avocat și de Codul deontologic care conturează statutul profesional al avocatului în raporturile cu clienții, cu organele profesiei, cu instanțele judecătorești, parchete sau alte entități publice ori private.

I. DREPTURILE AVOCAȚILOR ÎN RAPORT CU CLIENȚII

1. Dreptul avocatului de a asista și de a reprezenta ori de a exercita orice alte activități specifice profesiei în cazul persoanelor fizice și juridice

- ➔ această reprezentare/asistare are următoarele caracteristici:
 - ❖ se va realiza **în temeiul unui contract** încheiat în formă scrisă [art. 29 alin. (1) din Lege și art. 108 alin. (1) din Statut]; contractul dobândește dată certă prin înregistrarea în Registrul oficial de evidență al avocatului;
 - ❖ avocatul **nu poate acționa decât în limitele contractului** încheiat cu clientul său, cu excepția cazurilor prevăzute de lege [art. 108 alin. (3) din Statut];
 - ❖ în lipsa unor prevederi contrare cuprinse în contractul de asistență juridică, avocatul este împuternicit să efectueze orice act specific profesiei pe care îl consideră necesar pentru realizarea intereselor clientului;
 - ❖ pentru îndeplinirea actelor de dispoziție este necesar să se prevadă expres în contractul de asistență juridică.

2. Dreptul avocatului de a executa silit contractul de asistență juridică cu privire la restanțele din onorarii și alte cheltuieli efectuate de avocat în interesul procesual al clientului său

- ➔ cu privire la posibilitatea punerii în executare silită a contractului de asistență juridică, trebuie reținute următoarele:
 - ❖ contractul de asistență juridică, legal încheiat, **este titlu executoriu** [art. 31 alin. (3) din Lege];

- ❖ caracterul de titlu executoriu vizează restanțele din onorarii și alte cheltuieli efectuate de avocat în interesul procesual al clientului său;
- ❖ pentru declanșarea executării silită **este necesară investirea cu formulă executorie**^[1] a contractului de asistență juridică;
- ❖ investirea este de competența judecătoriei în a cărei rază teritorială se află sediul profesional al avocatului;
- ❖ procedura de executare silită este cea prevăzută de Codul de procedură civilă [art. 124 alin. (2) din Statut].

3. Dreptul avocatului la onorariu și la acoperirea tuturor cheltuielilor făcute în interesul procesual al clientului său

- ➞ pentru activitatea sa profesională, avocatul are dreptul la onorariu (remunerație), în limitele și în condițiile prevăzute de Lege și de Statut;
- ➞ onorariile avocațiale trebuie să respecte următoarele **reguli**:
 - ❖ onorariile vor fi stabilite în raport cu dificultatea, amploarea sau durata cazului;
 - ❖ onorariile **se stabilesc liber** între avocat și client, în limitele Legii și ale Statutului;
 - ❖ Consiliul U.N.B.R. adoptă, cu caracter de recomandare, tabloul onorariilor minimale pentru serviciile prestate potrivit legii de formele de exercitare a profesiei de avocat;
 - ❖ avocații pot conveni cu clienții onorarii superioare celor stabilite în tabloul onorariilor minimale adoptat de Consiliul U.N.B.R.;
 - ❖ onorariile **se determină și se prevăd în contractul de asistență juridică** la data încheierii acestuia între avocat și client, înainte de începerea asistenței și/sau a reprezentării clientului;

^[1] RIL, Decizia ICCJ (S.U.) nr. 31/2009 (M. Of. nr. 111 din 18 februarie 2010): „În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 30 alin. (3) teza I [art. 31 alin. (3) teza I, după republicare] din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, republicată, se stabilește că au caracter de titlu executoriu și contractele de asistență juridică încheiate anterior intrării în vigoare a Legii nr. 255/2004 privind modificarea și completarea Legii nr. 51/1995. În interpretarea și aplicarea unitară a prevederilor art. 30 alin. (3) teza a II-a [art. 31 alin. (3) teza a II-a, după republicare] din Legea nr. 51/1995, republicată, raportat la art. 374¹ din Codul de procedură civilă (art. 638 NCPC), se stabilește că deși contractele de asistență juridică au caracter de titlu executoriu conferit prin lege, pot fi puse în executare silită numai dacă au fost investite cu formulă executorie”.

- în cazul în care împrejurările concrete impun asigurarea asistenței și/sau a reprezentării imediate și nu se poate încheia un contract de asistență juridică, avocatul este obligat să transmită clientului, în cel mai scurt timp posibil, o **comunicare**, prin care să aducă la cunoștința acestuia onorariile pe care le propune pentru asistență și/sau reprezentare;
- în absența unei instrucțiuni exprese a clientului privind încetarea asistenței și/sau a reprezentării ori a unei comunicări prin care clientul își exprimă expres dezacordul în privința onorariilor, se consideră ca fiind acceptate onorariile propuse prin comunicarea făcută de avocat;
 - ❖ onorariile **pot fi stabilite și în monedă străină**, sub condiția ca plata acestora să respecte prevederile privind regimul legal al plăților;
 - ❖ cheltuielile efectuate de avocat în interesul procesual al clientului **se estimează anticipat** la momentul încheierii contractului și se desocotesc pe măsura informării documentate a clientului cu privire la cuantumul și destinația lor.
- plecând de la principiul expres prevăzut că onorariul este rezultatul acordului liber între avocat și clientul său, Statutul profesiei [art. 127 alin. (3)] oferă o serie de criterii care pot fi avute în vedere, de la caz la caz:
 - ❖ **timpul și volumul de muncă** solicitată pentru executarea mandatului primit sau a activității cerute de client;
 - ❖ **natura, noutatea și dificultatea cazului;**
 - ❖ **importanța intereselor în cauză;**
 - ❖ împrejurarea că acceptarea mandatului acordat de client **il împiedică pe avocat să accepte un alt mandat** din partea unei alte persoane, dacă această împrejurare poate fi constatată de client fără investigații suplimentare;
 - ❖ **notorietatea, titlurile, vechimea în muncă, experiența, reputația și specializarea avocatului;**
 - ❖ **conlucrarea cu experți sau alți specialiști**, impusă de natura, obiectul, complexitatea și dificultatea cazului;
 - ❖ **avantajele și rezultatele obținute** pentru profitul clientului ca urmare a muncii depuse de avocat;
 - ❖ **situația financiară a clientului;**
 - ❖ **constrângerile de timp** în care avocatul este obligat de împrejurările cauzei să acționeze pentru a asigura servicii legale performante.

- ➔ aceste criterii de stabilire sunt orientative și nu trebuie respectate cumulativ, ci pot fi avute în vedere în mod selectiv, prin raportare la datele concrete ale speței în care urmează a avea loc angajarea;
- ➔ **interdicții** cu privire la stabilirea onorariilor:
 - ❖ este interzis avocatului să își fixeze onorariile în baza unui pact *de quota litis*. **Pactul de quota litis** este o convenție încheiată între avocat și clientul său, înainte de soluționarea definitivă a unei cauze, convenție care fixează exclusiv totalitatea onorariilor avocatului în funcție de rezultatul judiciar al cauzei, indiferent dacă aceste onorarii constau într-o sumă de bani, un bun sau orice altă valoare [art. 130 alin. (2) din Statut];
 - ❖ sunt **interzise onorariile reprezentând dobândirea**, sub orice formă, a unor **aporturi din afacere**;
 - ❖ avocatul **poate percepe onorarii numai de la clientul său ori de la un mandatar** al acestuia;
 - ❖ este **interzis onorariul de succes în cauze penale cu privire la latura penală** a respectivei cauze.
- ➔ **forma** în care pot fi stabilite onorariile:
 - ❖ onorarii **orare** – onorariul orar este stabilit pe ora de lucru, respectiv o sumă fixă de unități monetare convenită avocatului pentru fiecare oră de servicii profesionale pe care le prestează clientului;
 - ❖ onorarii **fixe (forfetare)** – onorariul fix (forfetar) constă într-o sumă fixă convenită avocatului pentru un serviciu profesional sau pentru categorii de astfel de servicii profesionale pe care îl prestează ori, după caz, le prestează clientului;
 - ❖ onorarii **de succes** – avocatul are dreptul ca, în completarea onorariului fixat, să solicite și să obțină și un onorariu de succes, cu titlu complementar, în funcție de rezultat sau de serviciul furnizat. Onorariul de succes constă într-o sumă fixă sau variabilă stabilită pentru atingerea de către avocat a unui anumit rezultat. Onorariul de succes poate fi convenit împreună cu onorariul orar sau fix;
 - ❖ onorarii formate din combinarea primelor trei categorii.
- ➔ Statutul profesiei de avocat prevede modalitatea de soluționare a contestațiilor și reclamațiilor referitoare la onorariile avocațiale;
- ➔ **procedura de contestație ori reclamație** cu privire la onorariul avocațial presupune următoarele reguli:
 - ❖ contestațiile și reclamațiile privind onorariile **se soluționează de decanul baroului**;

- ❖ procedura **se declanșează la cererea** oricăreia dintre părți;
- ❖ contestațiile și reclamațiile privind onorariile **se soluționează prin decizie motivată**, după ascultarea părților;
- ❖ soluționarea contestațiilor și reclamațiilor se face prin aplicarea **principiului medierii și prin încercarea de conciliere a părților**, în termen de cel mult 30 de zile de la data înregistrării contestației sau a reclamației;
- ❖ decizia decanului poate fi **atacată la Consiliul baroului** de partea interesată;
- ❖ Consiliul baroului hotărăște cu privire la legalitatea și temeinicia deciziei decanului fără participarea la vot a acestuia;
- ❖ părțile interesate pot fi invitate pentru a da lămuriri și explicații;
- ❖ Consiliul baroului se pronunță în termen de cel mult 30 de zile de la data sesizării, prin hotărâre motivată, care va fi comunicată în cel mult 15 zile de la data pronunțării;
- ❖ la cererea decanului sau a părții interesate, legalitatea hotărârii Consiliul baroului poate fi verificată de către Consiliul U.N.B.R.

4. Dreptul avocatului de a denunța unilateral contractul de asistență juridică sau de a-l modifica de comun acord cu clientul

- ➡ pentru această ipoteză reținem faptul că încetarea contractului prin renunțarea unilaterală a clientului sau a avocatului nu îl exonerează pe client de plata onorariului convenit pentru serviciile prestate, precum și pentru acoperirea cheltuielilor efectuate de avocat în interesul său [art. 147 alin. (2) din Statut];
- ➡ dreptul de a renunța unilateral la contractul de asistență juridică îl au atât avocatul, cât și clientul;
- ➡ în oricare caz de încetare a mandatului, avocatul are obligația să ia în timp util și în mod rezonabil **măsuri potrivite pentru apărarea intereselor clientului**, cum ar fi:
 - ❖ notificarea clientului;
 - ❖ acordarea unui timp suficient clientului pentru a-și angaja un alt avocat;
 - ❖ predarea documentelor și a bunurilor la care clientul este îndreptățit;
 - ❖ înștiințarea organelor implicate în speța clientului.

II. ÎNDATORIRILE AVOCAȚILOR ÎN RAPORT CU CLIENȚII

1. Obligația avocatului de a studia temeinic cauzele care i-au fost încredințate, angajate sau din oficiu

- în cauzele în care se angajează, avocatul este dator să își **sfătuiască clientul cu promptitudine, în mod conștiincios, corect și cu diligență**;
- în acest sens, avocatul își va informa clientul cu privire la evoluția cazului ce i-a fost încredințat;
- în raport și cu obligația de confidențialitate a avocatului, acesta este confidentul clientului în legătură cu cazul încredințat și cu privire la informațiile aferente speței în care îl reprezintă ori asistă;
- pentru realizarea acestui scop, avocatul este obligat să respecte secretul profesional în privința strategiilor, tacticilor și acțiunilor preconizate și desfășurate pentru client;
- de asemenea, avocatul este **obligat să verifice identitatea exactă a clientului** său ori a persoanei care îi încredințează cazul;
- avocatul este **obligat să se abțină să se angajeze** ori de câte ori nu poate acorda o asistență și o reprezentare competente;
- în funcție de gradul de ocupare profesională, avocatul este obligat să refuze un client ori de câte ori nu îi poate oferi cu promptitudine serviciul solicitat.

2. Obligația avocatului de a manifesta conștiinciozitate și probitate profesională, de a pleda cu demnitate față de judecători și de părțile din proces

- avocatul trebuie **să asiste și să reprezinte clientul cu competență profesională**, prin folosirea cunoștințelor juridice adecvate, a abilităților practice specifice și prin pregătirea rezonabil necesară pentru asistarea sau reprezentarea concretă a clientului^[2];

^[2] CEDO, cauza *Morice c. Franța*, Hotărârea din 23 aprilie 2015. CEDO a concluzionat că deși „un avocat nu poate fi asimilat unui ziarist” și din acest motiv nu poate beneficia de aceeași libertate de exprimare, în acest caz avocatul a exprimat judecăți de valoare pe o „bază factuală suficientă” și a pus în dezbatere chestiuni de interes public privind disfuncționalitățile din sistemul de justiție. În acest context, remarcile sale nu au depășit limitele dreptului privind libertatea de exprimare. Curtea, a mai precizat că avocatul „nu este martor exterior responsabil de informarea publicului”, dar în aceeași măsură este direct implicat în funcționarea justiției și apărarea clientului”. De asemenea, a subliniat că „este necesar să se păstreze autoritatea puterii judecătorești și să se asigure respectul reciproc între judecători și avocați”, www.unbr.ro.

- asistarea și reprezentarea clientului **impun diligență profesională adecvată**, pregătirea temeinică a cauzelor, dosarelor și proiectelor, cu promptitudine, potrivit naturii cazului, experienței și crezului său profesional;
- în situații și împrejurări care prezintă caracter de urgență pentru salvagardarea și/sau protejarea drepturilor și intereselor clientului, avocatul poate asista și angaja clientul chiar și în măsura în care în acel moment nu posedă o competență profesională adecvată cu natura cauzei, dacă prin întârziere s-ar aduce atingere drepturilor și intereselor clientului. În astfel de cazuri avocatul se va limita doar la ceea ce în mod rezonabil este necesar potrivit cu circumstanțele și cu prevederile legale;
- totodată, avocatul **va trata cu respect și curtoazie orice persoană implicată în procedurile legale** în care asistă sau reprezintă clientul și se va abține de la metode șicanatoare și prejudiciabile pentru terțe părți, dacă acestea sunt evident indiferente și irelevante în raport cu interesele clientului reprezentat.

3. Obligația avocatului de a depune concluzii scrise sau note de ședință ori de câte ori natura sau dificultatea cauzei cere aceasta ori instanța de judecată dispune în acest sens

- pentru îndeplinirea acestei obligații, **avocatul va respecta opțiunile clientului** în ceea ce privește scopul și finalitatea asistenței și reprezentării, fără a abdica de la independență și de la crezul său profesional;
- avocatul **nu este obligat să urmeze acele tehnici și proceduri legale** indicate arbitrar de client și păstrează responsabilitatea pentru acestea, în măsura în care clientul a fost rezonabil informat asupra costurilor și consecințelor posibile ale acestor tehnici și proceduri;
- ori de câte ori clientul propune un demers despre care avocatul apreciază că va avea consecințe legale negative, acesta va atenționa clientul cu privire la consecințe sau, după caz, va putea denunța contractul de asistență juridică;
- avocatul va oferi clientului o **opinie legală onestă** cu privire la consecințele de fapt și juridice ale cazului investigat, în limitele informațiilor furnizate de client;
- **folosirea de către client a opiniilor și sfatului avocatului în scopuri ilegale, fără cunoștința avocatului care a oferit opinia sau sfatul respectiv, nu face avocatul responsabil de acțiunea și scopurile ilegale ale clientului;**
- avocatul este obligat să se abțină de la asistarea și sfătuirea conștientă a unui client în activități infracționale;

- un avocat este îndreptățit să se retragă imediat și să renunțe la asistarea și reprezentarea clientului în cazul în care acțiunile și scopurile clientului, deși aparent legale la începutul asistenței și/sau a reprezentării, se dovedesc pe parcursul acesteia ca fiind infracționale.

4. Obligația avocatului de a acorda asistență juridică în cauzele în care a fost desemnat din oficiu sau gratuit de către barou

- avocatul desemnat să acorde asistența juridică **poate refuza** exercitarea mandatului primit numai în **caz de conflict de interese** sau pentru alte **motive justificate**;
- avocatul care acordă asistență judiciară nu are dreptul să primească de la beneficiar niciun fel de sume de bani ori alte recompense, nici chiar cu titlu de acoperire a cheltuielilor.

5. Obligația avocatului de a restitui actele ce i s-au încredințat persoanei de la care le-a primit

- corelativ acestei obligații, avocatul este obligat să comunice clientului informațiile pe care le deține în legătură cu cazul acestuia, chiar și în situația în care comunicarea lor ar contraveni interesului său personal;
- de asemenea, în cazul în care clientul datorează avocatului restanțe din onorarii și din cheltuielile făcute în interesul acestuia, avocatul are drept de retenție asupra bunurilor încredințate, **cu excepția înscrisurilor originale care i-au fost puse la dispoziție.**

6. Obligația avocatului de a nu asista sau reprezenta părți cu interese contrare în aceeași cauză sau în cauze conexe și de a nu pleda împotriva părții care l-a consultat mai înainte în legătură cu aspectele litigioase concrete ale pricinii

- legiuitorul a înțeles să reglementeze detaliat situațiile în care este posibil ca într-un litigiu părțile litigante să fie clienți ai aceluiași avocat (art. 114-117 din Statut):
 - ❖ avocatul nu trebuie să fie sfătuitoarea și nici reprezentantul sau apărătorul a mai mult de un client într-una și aceeași cauză, atunci când interesele clienților sunt conflictuale;
 - ❖ avocatul trebuie să se abțină să se mai ocupe de cauzele tuturor clienților implicați, atunci când intervine un conflict între interesele acestora, când secretul profesional riscă să fie violat sau când independența sa riscă să fie știrbită;

- ❖ avocatul nu poate accepta o cauză a unui nou client dacă secretul informațiilor încredințate de un client anterior riscă să fie afectat sau atunci când cunoașterea de către avocat a cauzelor unui client anterior îl favorizează nejustificat pe noul client.
- ➔ în privința **conflictului de interese**, acesta există dacă pe parcursul derulării activităților avocațiale (la contractare sau ulterior) se regăsesc următoarele situații:
 - ❖ în activitatea de consultanță, când avocatul care are obligația de a da clientului său o informație completă, loială și fără rezerve nu își poate îndeplini misiunea fără a compromite interesele unuia sau ale mai multor clienți, prin analiza situației prezentate, prin utilizarea mijloacelor juridice preconizate sau prin concretizarea rezultatului urmărit;
 - ❖ în activitatea de asistare și de apărare, atunci când asistarea mai multor părți ar determina avocatul să prezinte o altă apărare, diferită de aceea pentru care ar fi optat dacă i-ar fi fost încredințată apărarea intereselor unei singure părți, inclusiv în ceea ce privește tehnicile și mijloacele profesionale ale apărării.
- ➔ **nu există conflict de interese:**
 - ❖ atunci când, după ce și-a informat clienții și a primit acordul acestora, avocatul, în exercitarea diferitelor sale activități, va încerca să concilieze contrarietatea de interese;
 - ❖ atunci când, în acord deplin cu clienții, avocatul îi consiliază ca, plecând de la situația ce i-a fost prezentată, să adopte o strategie comună sau dacă, în cadrul unei negocieri, avocații care sunt membri ai aceleiași forme de exercitare a profesiei intervin separat pentru clienți diferiți, care sunt însă informați cu privire la această apartenență comună;
 - ❖ atunci când, după ce avocatul aduce la cunoștința fiecăruia dintre clienții potențial afectați de asistența juridică acordată existența sau posibilitatea creării unui conflict de interese, precum și eventualele consecințe nefavorabile ale acestuia, fiecare dintre respectivii clienți își dau acordul expres și prealabil cu privire la prestarea activității de asistență juridică.

7. Obligația avocatului de a asigura confidențialitatea și secretul profesional

- ➔ avocatul este confidentul clientului în legătură cu cazul încredințat;
- ➔ confidențialitatea și secretul profesional garantează încrederea în avocat și constituie obligații fundamentale ale avocatului.

8. Obligația avocatului de a încerca soluționarea amiabilă sau pe o cale legală alternativă a diferendelor (art. 118 din Statut)

- avocatul va încerca în momentele oportune să își consilieze clientul cu privire la posibilitatea soluționării unui conflict pe cale amiabilă sau printr-o cale legală alternativă, aptă a proteja drepturile și interesele legitime ale acestuia.

9. Obligația avocatului de a se asigura pentru răspunderea profesională (art. 119 din Statut)

- avocatul este obligat să se asigure pentru răspunderea profesională;
- condițiile asigurării de răspundere profesională sunt prevăzute de Statutul profesiei;
- obligația de asigurare de răspundere profesională este permanentă;
- valoarea minimă a riscului pentru care se încheie asigurarea nu poate fi mai mică decât cea prevăzută în Statut, respectiv 3.000 euro anual pentru avocatul stagiar și 6.000 euro anual pentru avocatul definitiv;
- asigurarea pentru răspundere profesională va fi încheiată pentru un an de zile și va fi reînnoită în mod obligatoriu anual;
- polița de asigurare se depune, în copie certificată de avocat, la secretariatul baroului în termen de 15 zile de la data emiterii acesteia;
- părțile pot stabili prin contract limitele răspunderii avocatului, însă clauzele de exonerare totală de răspundere profesională sunt socotite nescrise.

NB

Obligațiile avocatului în raport cu clienții săi sunt obligații de diligență.